

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันความผิดเกี่ยวกับเพศอันได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 9 ตามมาตรา 281 บัญญัติว่า “การกระทำความผิดตามมาตรา 276 วรรคแรก¹และมาตรา 278² นั้น ถ้ามิได้เกิดต่อหน้าธารกำนัล ไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำรับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตายหรือ มิได้เป็นการกระทำความผิดถึงแก่บุคคลดังระบุไว้ในมาตรา 285³ เป็นความผิดอันยอมความได้” ย่อม หมายความว่าถึง กฎหมายกำหนดให้ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราบุคคลที่มีอายุสิบห้าปีขึ้นไป และ ความผิดฐานกระทำอนาจารบุคคลที่มีอายุกว่าสิบห้าปีขึ้นไป ที่ไม่ได้กระทำต่อหน้าธารกำนัล และ ไม่ได้กระทำความผิดโดยบุคคลที่มีความสัมพันธ์เป็นพิเศษกับเด็ก เช่น เป็นบิดามารดา ผู้ปกครองหรือครู อาจารย์ เป็นความผิดอันยอมความได้ เมื่อการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ แล้ว อันมีผลให้ผู้เสียหายจะต้องทำการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่หรือยื่นฟ้องต่อศาลภายในกำหนดสาม เดือน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96⁴ ซึ่งหากมีการดำเนินการภายหลังกำหนดดังกล่าว คดี นั้นก็จะเป็นการขาดอายุความ ทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้

¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น โดยขู่เข็ญด้วย ประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท.”

² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 278 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปี โดยขู่ เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่น นั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้ง ปรับ.”

³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 บัญญัติว่า “การกระทำความผิดตามมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 277ตรี มาตรา 278 มาตรา 279 มาตรา 280 มาตรา 282 หรือมาตรา 283 เป็นการกระทำความผิด ผู้สืบสันดาน ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความควบคุมตามหน้าที่ราชการหรือผู้อยู่ในความปกครอง ในความ พักพิทักษ์ หรือในความอนุบาล ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ หนึ่งในสาม.”

⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 95 ในกรณีความผิดอันยอมความ ได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่มีรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาด อายุความ.”

โดยลักษณะความผิดที่เกี่ยวกับเพศ ถือว่าเป็นความผิดลักษณะหนึ่งที่มีความร้ายแรง เพราะมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสียหายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบุคคลที่ตกเป็น เป้าหมายที่จะได้รับผลกระทบจากความผิดฐานนี้ ส่วนใหญ่จะเกิดกับเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้เยาว์

เด็ก ในเบื้องต้นเกี่ยวกับนิยามคำว่า “เด็ก” นั้น ก็หมายถึงบุคคลที่อ่อนเยาว์ด้วยอายุ ซึ่ง ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4 กำหนดความหมายคำว่าเด็ก หมายถึงบุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน สิบสี่ปีบริบูรณ์

ในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 พ.ศ. 2515 นิยามคำว่าเด็ก หมายความว่า ผู้ซึ่งอายุไม่ ครบ 18 ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

ในคู่มือกฎหมายเกี่ยวกับเด็กของสมาคมสวัสดิการเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2530 ได้ให้ คำนิยามว่า เด็ก หมายถึง บุคคลไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์

ดังนี้ จะเห็นได้ว่า นิยามของคำว่าเด็กนั้นในเรื่องของอายุจะยังไม่กำหนดแน่นอน ซึ่ง เมื่อนำคำว่าเด็กมาแยกออกจากผู้เยาว์แล้ว การกำหนดอายุของเด็กน่าจะไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ และ ถ้าเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ก็น่าจะหมายถึงเยาวชน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ กฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายอาญาแคนาดา (Criminal Code) จะพบว่าได้ให้นิยาม a child ว่าหมายถึงบุคคลอายุไม่เกิน 18 ปี และ young person หมายถึง บุคคลอายุ 14 ปีหรือมากกว่า แต่ไม่เกิน 18 ปี ทำให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนนั้น ถ้าช่วงอายุ 14-18 ปี อาจจะเป็นได้ทั้งเด็กและ เยาวชน⁵

ส่วนคำว่าผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้นมิได้มีการบัญญัติไว้อย่าง ชัดเจนว่าเด็กและผู้เยาว์เป็นบุคคลที่มีอายุระหว่างเท่าใดถึงเท่าใด จะมีก็เพียงการบัญญัติถึงบุคคลซึ่ง เป็นผู้เสียหายด้วยการกำหนดอายุของผู้เสียหายนั้นๆ ในความผิดบางมาตรา ซึ่งในความผิดเกี่ยวกับ เพศนี้ มาตราที่บัญญัติถึงการกระทำต่อผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่มีอายุไม่เกินสิบห้าปีนั้น กฎหมายจะ บัญญัติโดยกล่าวถึงผู้เสียหายด้วยการใช้คำว่าเด็ก ดังนั้น เด็กในความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวล กฎหมายอาญาจึงน่าจะได้แก่ บุคคลที่มีอายุไม่เกินสิบห้าปี ส่วนผู้เสียหายที่เป็นผู้เยาว์นั้น เนื่องจาก ประมวลกฎหมายอาญาของไทยมิได้มีการบัญญัติถึงความผิดเกี่ยวกับเพศต่อบุคคลซึ่งเป็นผู้เยาว์ โดยเฉพาะ จะพึงมีก็แต่การบัญญัติถึงการกระทำต่อผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่มีอายุกว่าสิบห้าปี เท่านั้น แต่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 19 ได้มีการบัญญัติว่า บุคคลย่อมพ้นจาก

⁵ วรวิทย์ รัตนกร. (2543). การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับความผิดทางเพศ (ศึกษาเฉพาะกรณีการแก้ไขมาตรา 282 มาตรา 283 และมาตรา 284). หน้า 6.

ภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์ ผู้เยาว์ตามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงให้ความหมายถึง บุคคลที่มีอายุกว่าสิบห้าปีแต่ไม่เกินยี่สิบปีบริบูรณ์ โดยจะทำการศึกษาเฉพาะผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์ที่มีความรู้ผิดรู้ชอบตามปกติโดยทั่วไป

ความผิดอันเกี่ยวกับเพศเป็นความผิดที่ผู้เสียหายและครอบครัวเกิดความอับอายต่อสังคม อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อทั้งจิตใจและร่างกายของผู้เสียหายด้วย ซึ่งสถานการณ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางเพศในประเทศไทยนั้น อธิปติกรมอนามัย (นายแพทย์ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา) ได้เปิดเผยว่า โดยการประมาณตลอดช่วงชีวิตของผู้หญิง 1 ใน 5 คน จะตกเป็นเหยื่อของการถูกข่มขืนหรือพยายามข่มขืน ซึ่งผู้ที่ถูกระทำรุนแรงทางเพศมีความเสี่ยงสูงที่จะตั้งครรภ์อันนำไปสู่การทำแท้ง การติดเชื้อ HIV หรือโรคทางเพศสัมพันธ์ และมีผลเสียต่อสุขภาพอนามัยการเจริญพันธุ์และความเป็นอยู่โดยทั่วไป⁶ ดังนั้นหากผู้เสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นผู้ที่อายุเกินสิบห้าปี ซึ่งถือว่าย่างไม่บรรลุนิติภาวะหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นผู้อ่อนประสบการณ์และยังพึ่งพาตนเองไม่ได้ โดยความผิดเกี่ยวกับเพศต่อผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปีนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งผู้เสียหายจะต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เมื่อความผิดทางเพศเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความอับอายและสร้างความทุกข์ทรมานทางอารมณ์และจิตใจอย่างร้ายแรงต่อผู้เยาว์ที่เป็นผู้เสียหายแล้ว ประกอบทั้งความอ่อนประสบการณ์และความด้อยวุฒิภาวะของผู้เยาว์นั้น ก็อาจทำให้ผู้เยาว์มิได้ดำเนินการร้องทุกข์หรือฟ้องร้องต่อศาลภายในกำหนดอายุความสามเดือนตามกฎหมาย และรัฐก็ไม่อาจเข้าดำเนินการกับผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้และผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์

ในปัจจุบัน ผู้เยาว์ที่ถูกล่วงเกินทางเพศนั้น ส่วนมากเกิดจากบุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลในครอบครัวเดียวกัน การที่กฎหมายกำหนดให้เพียงแต่การกระทำต่อผู้สืบสันดานหรือผู้อยู่ในปกครองเป็นความผิดต่อรัฐ ปัญหาย่อมมีต่อไปว่า การที่ผู้เยาว์ถูกล่วงเกินทางเพศโดยบุคคลในครอบครัว เช่น พี่น้อง ลูก อา หรือญาติในครอบครัวเดียวกันนั้น เมื่อผู้กระทำมิได้เป็นผู้ปกครอง ความผิดนั้นๆจะเป็นความผิดอันยอมความได้ ที่ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดสามเดือนตามกฎหมาย เมื่อความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวของบุคคลมากจนไม่

⁶ ญัฐสา ฉัตรไพฑูรย์ และ ไบรอัน เอ็ม เพียร์ซ. (2550). อายุความสะกดหยุดอยู่ในคดีอาญา (รายงานการวิจัย). หน้า 56

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง

แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ.”

สมควรให้มีการดำเนินคดีโดยปราศการเจตจำนงของผู้เสียหาย ประกอบทั้งเป็นความผิดที่การเรียกร้องและการดำเนินคดีอาจเป็นการซ้ำเติมผู้เสียหายได้แล้ว กรณีจึงให้เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่อย่างไรก็ตาม หากเมื่อคำนึงถึงการกำหนดโทษต่อฐานความผิดเกี่ยวกับเพศแล้ว ย่อมเห็นได้ว่า การกำหนดโทษในฐานความผิดดังกล่าวประกอบทั้งการกำหนดอายุความของความผิดนั้น แสดงให้เห็นถึงความร้ายแรงของการกระทำที่มีผลกระทบต่อสังคมอย่างมาก แต่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 276 และ มาตรา 278 เป็นความผิดอันยอมความได้ที่ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดสามเดือน ซึ่งเป็นการกำหนดให้การร้องทุกข์เป็นเงื่อนไขให้อำนาจในการดำเนินคดีของผู้เสียหาย เช่นเดียวกับความผิดอันยอมความได้ในความผิดฐานอื่นที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวโดยแท้ และเป็นความผิดที่ไม่มีภัยร้ายแรง เช่น บุกรุก ทำให้เสียทรัพย์ เมื่อเปรียบเทียบถึงความร้ายแรงของความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีความเป็นอาชญากรรมสูง การกำหนดให้ต้องร้องทุกข์ภายในสามเดือนสำหรับความผิดเกี่ยวกับเพศนั้น จึงทำให้การร้องทุกข์มิใช่เครื่องมือที่จะช่วยคุ้มครองผู้เสียหายได้ แต่กลับทำให้ผู้เสียหายมิได้รับความยุติธรรมด้วยเงื่อนไขของการเริ่มดำเนินคดีที่สั้นเกินสมควรซึ่งไม่สอดคล้องกับฐานความผิดที่มีความร้ายแรงเช่นนี้ ส่วนการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้มีสิทธิเลือกที่จะดำเนินการด้วยการกำหนดให้การกระทำความผิดทางเพศดังกล่าวเป็นเรื่องที่ยอมความได้ก็ควรมีการคำนึงถึงฐานะของผู้เสียหายที่เป็นผู้เยาว์ด้วย เนื่องจากผลของความผิดทางเพศที่เกิดขึ้นเป็นเหมือนตราประทับติดตัวผู้เสียหาย ประกอบทั้งความอับอาย ความกลัวที่จะถูกดำเนินคดี การที่ผู้เยาว์จะปกปิดเรื่องดังกล่าวไว้จึงมีความเป็นไปได้มากกว่าการที่ผู้เยาว์จะบอกกล่าวแก่บิดา มารดาหรือผู้ปกครองของตน ผู้เยาว์ที่เป็นผู้เสียหายจึงเลือกที่จะเก็บเอาเรื่องนี้ไว้เป็นความลับ โดยไม่แจ้งให้แก่บุคคลใดทราบ บิดามารดา หรือผู้ปกครองที่แม้จะมีอำนาจปกครองก็ไม่อาจช่วยเหลือผู้เยาว์ที่เป็นผู้เสียหายได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่เป็นผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปี จึงควรกำหนดให้มีการหยุดอายุความร้องทุกข์ในเวลาที่ผู้เสียหายยังไม่บรรลุนิติภาวะ ก็ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่จนกว่าผู้เสียหายจะบรรลุนิติภาวะโดยมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ให้สามารถร้องทุกข์ได้ภายในอายุความร้องทุกข์ตามความผิดนั้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและหลักการในการกำหนดอายุความฟ้องร้อง อายุความร้องทุกข์ และการนับอายุความในคดีอาญา

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวคิดและปัจจัยที่นำมากำหนดความผิดอันยอมความได้ในส่วนของความผิดเกี่ยวกับเพศ

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับอายุความร้องทุกข์ ในความผิดเกี่ยวกับเพศต่อผู้เสียหายที่เป็นบุคคลยังไม่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

1.2.4 เพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขเรื่องอายุความร้องทุกข์และการนับอายุความให้สอดคล้องกับอายุความฟ้องร้องในความผิดเกี่ยวกับเพศต่อผู้เสียหายที่เป็นบุคคลยังไม่บรรลุนิติภาวะ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ความผิดเกี่ยวกับเพศถือได้ว่าเป็นความผิดที่มีความร้ายแรง ซึ่งส่งผลเสียหายต่อทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้เสียหาย ทั้งยังอาจส่งผลกระทบต่อความหวาดกลัวขึ้นในสังคม โดยหากผู้เสียหายในความผิดทางเพศนั้นเป็นบุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-20 ปี ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเรียกได้ว่าเป็นผู้เยาว์แล้ว ความอ่อนประสบการณ์หรือความด้อยวุฒิภาวะของผู้เสียหายนั้นย่อมส่งผลเสียหายมากกว่าบุคคลอื่น เมื่อประมวลกฎหมายอาญากำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับเพศตามมาตรา 276วรรคแรก และความผิดตาม มาตรา 278 ที่มีได้กระทำต่อหน้าธารกำนัล ไม่เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย หรือมิได้เป็นการกระทำแก่บุคคลตาม มาตรา 285 การกระทำที่เกิดขึ้นแก่ผู้เยาว์นั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ อันมีอายุความร้องทุกข์เพียงภายในสามเดือนตามกฎหมาย ประกอบทั้งในปัจจุบันที่การกระทำความผิดทางเพศต่อบุคคลในครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดได้ทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับ ด้วยความอ่อนประสบการณ์และความด้อยทางวุฒิภาวะของผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ อาจทำให้ผู้เสียหายไม่กล้าร้องทุกข์หรือมิได้ร้องทุกข์ภายในกำหนดอายุความ อันเป็นผลให้ผู้เสียหายมิได้รับการเยียวยาโดยกระบวนการยุติธรรมตามสมควร และรัฐก็ไม่สามารถดำเนินการกับผู้กระทำความผิดได้เมื่อไม่มีการร้องทุกข์ตามกฎหมาย จึงจำเป็นต้องแก้กฎหมายเกี่ยวกับอายุความร้องทุกข์ในความผิดเกี่ยวกับเพศให้มีระยะเวลาที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของความผิด และบัญญัติถึงหลักเกณฑ์การนับอายุความร้องทุกข์ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะให้เหมาะสมกับความผิดเช่นกัน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

มุ่งศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความและการนับอายุความร้องทุกข์ หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอันยอมความได้ โดยคำนึงถึงลักษณะความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย เพื่อวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการกำหนดอายุความและการ

นับอายุความในความผิดเกี่ยวกับเพศในฐานะความผิดที่ยอมความได้ตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อทราบถึงวิถีทางที่เหมาะสมแก่การนำมาปรับใช้แก่สังคมไทยปัจจุบัน

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเอกสาร โดยวิเคราะห์จากตัวบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสาร เอกสารประกอบการประชุมหรือสัมมนา และเว็บไซต์ ต่างที่เกี่ยวกับการศึกษากฎหมาย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และแนวคิดในการกำหนดอายุความและการนับอายุความร้องทุกข์

1.6.2 ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และแนวคิดในการกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้

1.6.3 ทำให้ทราบถึงหลักการในการกำหนดให้ความผิดทางเพศบางฐานเป็นความผิดที่ยอมความได้

1.6.4 ทำให้ทราบถึงหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอายุความในความผิดทางเพศของต่างประเทศ และทำให้ทราบถึงปัญหาและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในเรื่องอายุความและการนับอายุความร้องทุกข์ในความผิดทางเพศที่ยอมความได้ต่อผู้เสียหายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเรื่องอายุความและการนับอายุความร้องทุกข์ในความผิดทางเพศที่ยอมความได้ต่อผู้เสียหายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ